

Back to basics in de module verblijf

---

*Aanbevelingen voor de ontwikkeling van een meer
kwalitatief leefklimaat in
de residentiële jeugdzorg Vlaanderen*

INHOUD

1	Het belang van een positief leefklimaat	3
1.1	... doorheen de geschiedenis.....	3
1.2	... is samenwerken op verschillende niveaus.....	4
2	Het leefklimaat onder druk	5
3	Samen aan de slag	7
4	De aanbevelingen	8
4.1	Ten aanzien van het mesoniveau: de module verblijf	8
4.1.1	De sterktes.....	8
4.1.2	Tips en adviezen.....	8
4.2	Ten aanzien van het macroniveau: overheidsinstanties	11
4.2.1	Sterktes.....	11
4.2.2	Tips en adviezen.....	12
4.3	Ten aanzien van het macroniveau: de opleidingsinstanties	16
4.3.1	Bewaar het evenwicht tussen individuele hulpverlening en groepsgebeuren in theoretische en praktijkgerichte vakken.....	16
4.3.2	Probeer de zwaarte van de job als leefgroepbegeleider realistisch te schetsen ten aanzien van potentiële nieuwe afgestudeerden.	16
5	De nodige verbinding met andere sectoren op macroniveau	16
5.1	Onderzoek.....	16
5.2	Onderwijs als samenwerkende partner.....	16
5.3	Ons rechtssysteem	17
6	Leden van de werkgroep beleidsadviezen	17
7	Referenties	18

1 HET BELANG VAN EEN POSITIEF LEEFKLIAMAAT ...

1.1 ... doorheen de geschiedenis

Het bewerkstelligen van een positief leefklimaat is voor de ontwikkeling en groei voor jongeren in residentiële jeugdzorg heel belangrijk. Al in de vroege jaren 1900 legden verschillende pedagogische pioniers (Redl & Wineman, Bettelheim, Aichorn) de nadruk op het belang van een (therapeutisch) klimaat en de relatie met begeleiders. Ook Trieschman (1969), Ter Horst (1977) en Kok (1984) gaven heel wat aandacht aan de installatie van een veilig, huiselijk, “zo gewoon mogelijk” leefklimaat. Recent (2011) vestigde Peer Van der Helm de aandacht opnieuw op het belang van het leefklimaat in residentiële jeugdzorg. Ook organisaties vestigen belang aan de organisatie van “de orthopedagogische basiszorg”, zo blijkt uit het onderzoeksrapport naar werkzame factoren in residentiële jeugdzorg, een onderzoek dat gebeurd is op aanvraag van het agentschap Jongerenwelzijn¹.

In eerste instantie is het een recht van kinderen om in een “zo gewoon mogelijke” dagdagelijkse opvoedingssituatie op te groeien. In residentiële jeugdzorg groeien ze op in een unieke setting. De uitdaging ligt er dan in om voldoende goed de ‘constante’ denkoefening te maken hoe we in een unieke setting jongeren “zo gewoon mogelijk” kunnen laten opgroeien. We moeten volgens deze pioniers het kind achter de problemen blijven zien. Het leefklimaat op zich wordt genoemd als therapeutisch middel dat invloed heeft op het kind (Triesschman, 1969).

In tweede instantie vormt een positief leefklimaat een voorwaarde voor jongeren om zich veilig genoeg te kunnen voelen. Veiligheid is noodzakelijk om te kunnen groeien en te ontwikkelen. Kinderen en jongeren hebben nood aan een stabiele, rustige, huiselijke en zorgende omgeving om hun ontwikkelingstaken te volbrengen. Tevens biedt deze omgeving een uitvalsbasis om de uitdagingen binnen het individueel hulpverleningstraject, de vooropgestelde doelstellingen en veranderende interactiepatronen in het gezin aan te gaan. Factoren die bijdragen aan een open klimaat zijn volgens Peer van der Helm de mate van ondersteuning die jongeren van begeleiders krijgen, de mogelijkheid om te groeien, de aanwezige sfeer, de aanwezige structuur en regels en de al dan niet aanwezigheid van repressieve maatregelen (Van der Helm, 2011). Volgens Ter Horst en Kok (1984) moeten we eerst het gewone, alledaagse leven vorm geven. Specifieke (evidence-based) methodieken en behandelingsvormen zullen niets uithalen als het kind zich niet veilig en goed genoeg voelt in zijn specifieke leefomgeving. Integendeel. Dr. Van der Helm (2011) geeft aan dat de toepassing van dergelijke methodieken zelfs schade kunnen berokkenen. Het gebruik van wetenschappelijke methodieken om om te gaan met jongeren in de jeugdzorg lijkt wel een collectieve hype die vaak weinig tot negatief effect hebben en die ons laat voorbijgaan aan wat echt belangrijk is: jongeren op een “zo gewoon mogelijke manier laten opgroeien” (Vander Helm, 2011).

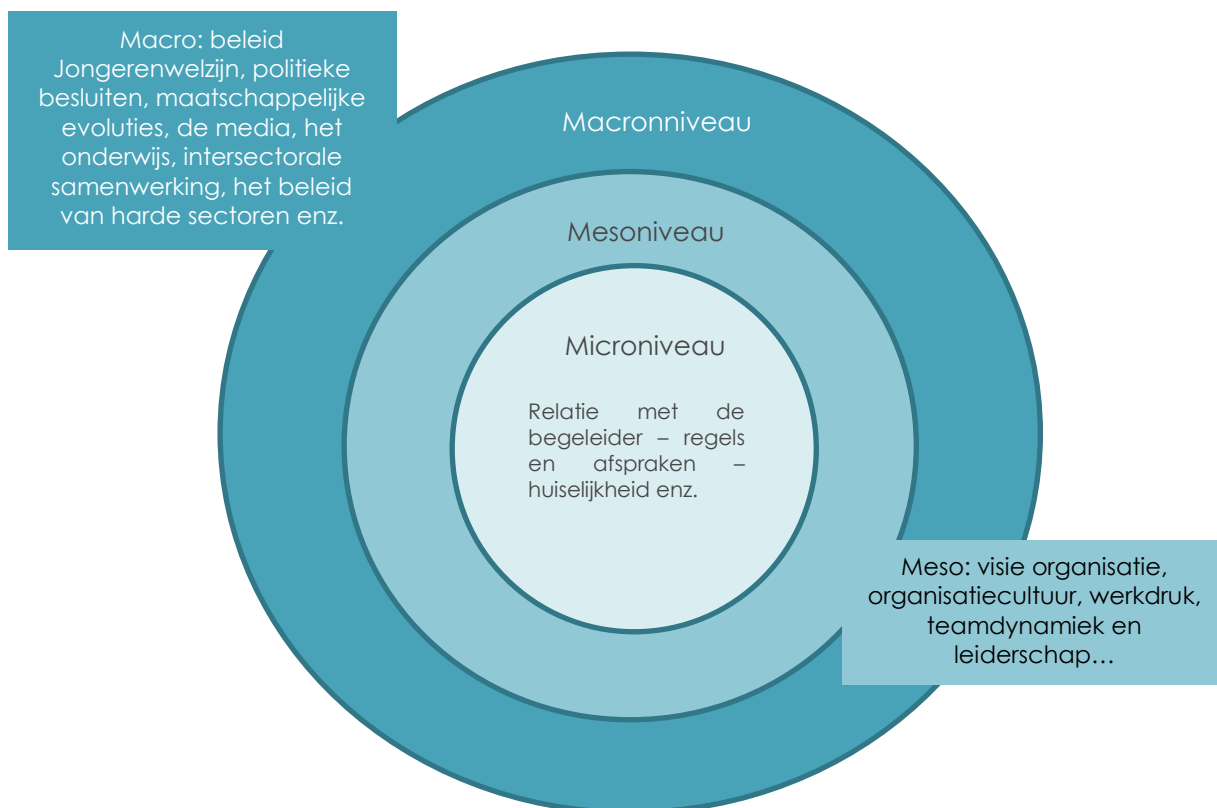
¹<https://www.kennisplein.be/Documents/Bijzondere%20jeugdzorg/Eindrapport%20residentieel%202012.pdf> – p.120

(gebaseerd op de drie graad strategieën van Kok (1984))

1.2 ... is samenwerken op verschillende niveaus

De organisatie van een veilig en open leefklimaat is nooit de verantwoordelijkheid van de jongere OF de begeleider of de leefgroep alleen. Het is belangrijk om de ontwikkeling van een positief leefklimaat in residentiële jeugdzorg binnen een bio – ecologisch model te plaatsen, gebaseerd op de theorie van Bronfenbrenner (1979) (Dekker & Van Miert, 2015). Verschillende actoren hebben wederzijds een invloed op elkaar in de organisatie van een open leefklimaat. In figuur 1 zien we welke actoren op de verschillende niveaus een rol kunnen spelen.

Figuur 1

Op *het microniveau* vinden we alle factoren die rechtstreeks een invloed hebben op de jongere, de fysieke omgeving en zijn personen. Belangrijk op dit microniveau is de directe interactie tussen de begeleider en de jongere zelf. Deze interactie past binnen het transactioneel model dat Samerhoff (2009) omschrijft waarbij de interactie tussen het kind en de omgeving gezien wordt als de belangrijkste component van de ontwikkeling van een kind. Andere belangrijke zaken zijn de regels en afspraken, hoe omgegaan wordt met de groepsdynamiek, het betrekken van belangrijke contextfiguren (met speciale aandacht voor de rol van de ouders) bij de dagdagelijkse werking en in het hulpverleningstraject én hoe huiselijk de infrastructuur georganiseerd kan worden. Wie hierover een gedetailleerde visie en good practices wil verkrijgen, neem gerust contact op met delphine.levrouw@votjeugdhulp.be.

Op *het mesoniveau* vinden we alle zaken die op organisatieniveau beslist worden en een invloed hebben op de organisatie van de leefgroep. Het werkklimaat, de mate waarin er een open of repressief beleid gevoerd wordt, de werkdruk, de beschikbare middelen, de ondersteuning van teamdynamieken en de keuze van de leidinggevenden en de visie op leiderschap enz. De stuurgroep van het project "Back to basics" wil hierover graag een aantal adviezen formuleren ten aanzien van collega-voorzieningen.

Op *het macroniveau* bevinden zich alle factoren die van invloed zijn op de organisaties: het beleid dat ten aanzien van de voorzieningen gevoerd wordt, de beeldvorming over jeugdzorg in de media en in het onderwijs alsook de politieke besluiten en de maatschappelijke evoluties. Ook ten aanzien van dit niveau wil de stuurgroep een aantal adviezen formuleren.

2 HET LEEFKLIMAAT ONDER DRUK

Doorheen de jaren merken we dat de installatie van een veilig en kwalitatief leefklimaat in de module verblijf onder druk komt te staan door verschillende evoluties op de verschillende niveaus. We proberen hier de meest prangende problemen even te schetsen. Zoals je zal merken, kunnen we de verschillende problemen niet loskoppelen van elkaar.

- De jongeren zelf geven, over de organisaties heen, aan dat het **vaak veel te druk is** in de leefgroep om op een normale manier op te groeien. Jongeren signaleren ook een geringe beschikbaarheid van begeleiders die het vaak "te druk" hebben. Ze geven aan leefgroepsleden vaak niet te vertrouwen.
- De job van de leefgroepbegeleider is **een zwaar beroep**², aldus de begeleiders zelf. Men dient een relatie aan te gaan met jongeren die reeds verschillende keren in hun leven enorm ontgoocheld werden in een relatie met volwassenen. Meestal moet een leefgroepbegeleider, zeker in de beginperiode, heel wat testgedrag en agressie doorstaan, alvorens hij echt een band krijgt met de jongeren. Zelfs dan nog komt de leefgroepbegeleider vaak in contact met zware incidenten en is het vaak moeilijk om de motivatie hoog te houden om deze job langdurig uit te oefenen. Uitval van begeleiders is daarom geen uitzondering; dit terwijl we aanhaalden dat duurzaamheid en continuïteit in relaties net heel belangrijk zijn bij het bewerkstelligen van een positief leefklimaat.
- De **administratieve taken** zijn in de organisaties toegenomen. Deze taken komen vooral voort vanuit **een managerialistisch gedachtegoed** die ook zijn weg vindt in de

---

² Zie ook: <https://www.kennisplein.be/Documents/Bijzondere%20jeugdzorg/Eindrapport%20residentieel%202012.pdf>

social profit. De toename van registraties merken we op niveau van de organisatie algemeen maar ook op het niveau van het leefgroepswerk specifiek.

Organisaties dienen te meten om de kwaliteit van hun georganiseerde zorg te weten en te kunnen verantwoorden aan de overheid die de voorziening immers betaalt om voortgang en groei bij gezinnen en contexten te ontwikkelen. Denken we ook aan het registreren van de contextcontacten, het doorgeven van de benutting, de cijfers van het aantal begeleidingen, de kenmerken van de begeleidingen die opgenomen dienen te worden in het jaarverslag, de vele gegevens die geregistreerd dienen te worden in BINC en Insisto enz. Werk dat toegenomen is maar die geen rechtstreekse positieve invloed op de begeleiding van de cliënt heeft.

Daarnaast stellen we vast dat er een toegenomen druk is door de wijze waarop de inspecties verlopen. Deze bezorgdheid werkt een stijging aan administratieve taken in de hand, vooral op niveau van de mensen die rechtstreeks contact hebben met de cliënt. Deze evolutie zorgt er niet alleen voor dat begeleiders eerder kunstmatig met de jongeren aan de slag gaan (volgens de voorgeschreven "methodieken" en "richtlijnen uit het HP"). Het zorgt er opnieuw voor dat begeleiders minder tijd hebben om te investeren in hun relatie met de jongeren omdat zij iedere handeling moeten registreren en dus heel wat tijd achter de computer doorbrengen. Immers, bij een inspectie zijn het nog altijd "de registraties" die opgevraagd worden. Dit gegeven staat opnieuw paradoxaal op de idee dat de relatie tussen opvoeder en jongere één van de belangrijkste voorwaarden is om een positief leefklimaat te creëren.

- Vaak wordt het **creëren van een leefklimaat in organisaties als te vanzelfsprekend beschouwd** waardoor de reflectie en bewustmaking over het belang van een positief leefklimaat en het opbouwen van een relatie met de jongeren, bij begeleiders vaak ondergesneeuwd geraakt. Door hier niet de nodige aandacht aan te schenken, wordt de job van leefgroepbegeleider vaak als minderwaardig beschouwd. Zeker wanneer de module context vanuit de maatschappelijke evoluties, de overheid, opleidingsinstanties, e.d. centraal werd gesteld, zagen we in heel wat organisaties dit ongewenst neveneffect de kop opsteken.
- Vanwege het **structureel plaatsgebrek in de residentiële jeugdzorg** in Vlaanderen, is de druk om jongeren op te nemen en in overtal te gaan voor organisaties groot. Bovendien zorgt deze druk dat organisaties niet meer de volledige autonomie van hun opnamebeleid in handen hebben. Een plaats vinden, eerder dan de geschikte plaats, lijkt voor overheidsinstanties vaak prioriteit. De zwaarte van de problematiek van een jongere of groepsdynamische aspecten kunnen bij een opname niet meer altijd in rekening gebracht worden, wat opnieuw zorgt voor druk op de organisatie van de leefgroepen.
- De **vele kortstondige crisissituaties die in de leefgroep opgenomen worden** (wat nefast is voor de groepsdynamiek en de identiteit van een leefgroep) zorgen ook voor de nodige druk op de andere jongeren (onveiligheid wordt opnieuw in de groep ingebracht) alsook op de begeleiders (die er niet altijd kunnen in slagen om deze onveiligheid te ondervangen).

Deze signalen, situerend op verschillende niveaus, tonen aan dat de organisatie van een leefklimaat in residentiële jeugdzorg onder druk komt te staan.

3 SAMEN AAN DE SLAG

Vanuit het zoeken om “met deze druk” om te gaan bij de organisatie van een positief leefklimaat in residentiële jeugdzorg, startte HDO – de afdeling van de Vereniging Ons Tehuis in 2013, een intern pilootproject op om heel bewust en doelmatig aan de slag te gaan met het leefklimaat in zijn module verblijf.

Vanuit dit project op microniveau is het innovatieve project “Back to basics” ontstaan, goedgekeurd door het agentschap Jongerenwelzijn. In dit project gingen o.a. 12 organisaties kijken op welke manier ze het leefklimaat in de leefgroep op een positieve en veilige manier voor hun jongeren kunnen organiseren en hoe bovengenoemde factoren vorm gegeven werden binnen de cultuur van de eigen organisatie. Een pasklaar antwoord op deze vraag is er niet. IN het project werd kennis en good practices gedeeld, werd aan de slag gegaan met “een methodiek” om het leefklimaat in kaart te brengen en werd stilgestaan bij het belang van de “basis”-ingrediënten in de leefgroep. Aangezien het microniveau in dit project uitvoerig aan bod kwam, zullen we er in dit adviesrapport nog maar weinig bij stil staan. Indien vragen zijn over dit niveau, kan er altijd contact opgenomen worden met delphine.levrouw@votjeugdhulp.be.

Naast het delen van informatie en good practices, wilden we vanuit het project verschillende ideeën en adviezen ten aanzien van andere belanghebbende organisaties op het meso- en macroniveau formuleren. Op die manier werd onder het project “Back to basics” een werkgroep beleidsadviezen geïnstalleerd.

De groep beleidsadviezen kwam tweemaal samen. In een eerste bijeenkomst werden thema's verzameld en een prioritering opgemaakt. Drie thema's werden weerhouden, namelijk:

- Het belang van de groepsbegeleider
- De drukte in de groep
- Het subsidiariteitsprincipe in de jeugdzorg

Deelwerkgroepen gingen aan de slag om de verschillende thema's uit te werken.

In een tweede bijeenkomst werd het uitgewerkte materiaal verzameld. Toen de verzameling aanschouwd werd, werden ons twee zaken heel duidelijk: enerzijds vertoonden de adviezen vanuit de verschillende deelwerkgroepen een vorm van overlapping. Daaruit konden we concluderen dat de werkgroep op dezelfde golflengte zit in het formuleren van verbeteradviezen. Daarnaast concludeerden we dat we de beleidsadviezen niet mogen beperken tot “de overheid” of “integrale jeugdhulp” als enige en bepalende instantie. Ook ten aanzien van het onderwijs en andere instanties kunnen adviezen geformuleerd worden om een meer kwalitatief leefklimaat in residentiële jeugdzorg te installeren.

4 DE AANBEVELINGEN

4.1 Ten aanzien van het mesoniveau: de module verblijf

4.1.1 De sterktes

Vanuit de werk- en stuurgroep en het gehele project back to basics, kwamen volgende sterktes naar voren:

We kunnen stellen dat er in de organisatie van de module verblijf in de jeugdzorg reeds heel veel goede praktijken gebeuren. Er zijn **heel veel enthousiaste medewerkers, zowel jonge als ervaren, die zich creatief uitleven om van de leefgroep een gezellige huiselijke leefomgeving te maken.**

We merken ook dat organisaties op zoek gaan naar **extra middelen** (sociale maribel, fundraising) om de uitwerking van die module verblijf te ondersteunen.

Daarnaast merken we dat het belang van **het werkklimaat** in organisaties groeit. Organisaties gaan op zoek, zonder te overdrijven, hoe ze **een goed personeels- en vto-beleid** kunnen uitwerken om hun medewerkers maximaal te scholen en te laten ontwikkelen. De verdieping gebeurt zowel via interne als externe vorming en intervisie.

Heel wat organisaties hebben de laatste jaren heel hard gesleuteld aan een **kwaliteitsbeleid**. Dit beleid deed organisaties uitvoerig stil staan bij de manier waarop zij kwalitatieve hulpverlening willen installeren in hun organisatie en sleutelden op die manier aan constante groei en verbetering van de hulp- en dienstverlening. We geloven in een integraal kwaliteitsbeleid gericht op verbeterende en lerende organisaties. Een verregaande doorgedreven kwaliteitssysteem kan echter leiden tot een managerialistische benadering van de hulpverlening zoals hierboven beschreven.

4.1.2 Tips en adviezen

In wat volgt, geven we graag een aantal adviezen mee aan collega organisaties die de module verblijf aanbieden.

4.1.2.1 Sta in de organisatie regelmatig stil bij de opdracht en de kernelementen van het leefgroepsgebeuren + expliciteer ze in een visietekst + neem ze op in het kwaliteitshandboek³.

Als organisatie is het heel belangrijk om een visie over het leefgroepsgebeuren uit te werken. Hierin wordt omschreven welke elementen de voorziening belangrijk vindt om op in te zetten. De vertaling van de visie kan binnen de cultuur van een leefgroep gebeuren. Onderstaande factoren werden door de werkgroep beleidsadviezen als belangrijk genoemd om extra over na te denken tijdens de organisatie van een open leefklimaat in hun module verblijf.

Één van de belangrijkste zaken in het creëren van een open en veilig leefklimaat, is de **manier waarop de begeleiders in de leefgroep staan en in relatie gaan** met de jongeren. Aangezien dit zo'n belangrijke factor is en we deze niet los kunnen zien van een doordachte visie op een positief werkklimaat, komt deze factor later in dit adviesrapport nog uitgebreid aan bod.

Naast de begeleider, is het ook belangrijk dat **de manier van samenleven gestructureerd** kan verlopen. Structuur brengt duidelijkheid, voorspelbaarheid en rust. Daarbij aansluitend is het belangrijk dat **er regels en afspraken** zijn die met de nodige flexibiliteit gehanteerd kunnen worden. Het hoeft geen betoog dat we hierin niet mogen doorschieten naar een over - reglementering. Een goede tip is om steeds kritisch te reflecteren over waarom een

³Zie ook: <https://www.kennisplein.be/Documents/Bijzondere%20jeugdzorg/Eindrapport%20residentieel%202012.pdf>

bepaalde regel in leven geroepen is/wordt. We pleiten voor een gedoseerd regelgevend systeem dat werken op maat niet uitsluit. Een evenwichtsoefening tussen maatwerk en het werken in groep is bijna dagdagelijks aan de orde.

Zeker helpend in het creëren van een positief leefklimaat, zijn de inzichten in **groepsdynamica en groepshantering**. We geven dan ook graag mee dat men reeds startend in het opleidingstraject voldoende oog dient te hebben om toekomstige professionele begeleiders op te leiden in principes van groepsdynamica. Ook de organisatie kan hierin haar rol spelen door bijkomende vorming en opleiding aan te bieden.

Indicatief voor een rustig en open leefklimaat is **de groeps grootte die in de organisaties voor ogen gehouden wordt**. Het samen leven in relatief grote groep, brengt een extra uitdaging voor jongeren en is absoluut verschillend van de gangbare gezinsgrootte. Hoewel we allen aanvoelen dat de grootte van de groep een niet te onderschatten impact heeft op de drukte (alook op de beschikbaarheid van begeleiding), is het vaak een creatief zoeken naar hoe hierop een passend antwoord te bieden: kiezen voor kleinere groepen waardoor personeelsinzet ook diffuser wordt, inzet van vrijwilligers op diverse sporen ter ondersteuning van het individueel traject en/of de dagdagelijkse werking in een leefgroep, vrije tijdsinvulling voor jongeren enz.

We kunnen niet ontkennen dat **de infrastructuur** mede bepalend is in het creëren van een veilig en open leefklimaat. We denken hierbij enerzijds aan voldoende ruimte waardoor de nodige privacy kan geboden worden, waardoor de groep kan opgesplitst worden in 'kleinere' eenheden, waardoor ruimtes duidelijk afgeijnde functies kennen, waardoor bezoek in een aparte ruimte kan ontvangen worden enz. Anderzijds dient de infrastructuur mogelijks zo ingericht te zijn dat het sfeer en gezelligheid uitademt en begeleiders voldoende in de groep aanwezig kunnen zijn. Hierbij is ook het oog hebben voor gezellige, warme materialen en kleuren (vb. welk effect heeft bepaalde kleur op emotie), een niet te onderschatten aspect.

Het plaats geven aan **jongeren en hun context** in alle aspecten van de begeleiding (participatiegedachte) alook **het wederzijds mandaat geven** (ouders t.a.v. begeleiding en zeker ook begeleiding t.a.v. ouders) is helpend om een zekere rust in het begeleidingstraject te creëren/te behouden. Het kan ook een vraagstuk zijn voor organisaties hoe men om gaat met aanwezigheid van ouders in groepen.

Een vrijetijdsinvulling kan helpend zijn om de drukte in de groep te reduceren (hobby, jeugdbeweging, kamp). Bovendien stimuleert dit de integratie van de jongeren in de maatschappij en brengt dit ook de 'buitenwereld' korter bij de leefgroep. We stellen echter vast dat het voor organisaties een financiële uitdaging is om een passend aanbod ontspanningsmogelijkheden, gelijkend op dat van leeftijdsgenoten niet in de jeugdzorg, te realiseren. Vaak worden hiervoor extra middelen ingezet, afkomstig uit sponsoring en dergelijke. Wat ons betreft ligt hier nog een uitdaging in het verder uitbreiden van ontspanningsmogelijkheden mede door het maatschappelijk engagement van sport- en vrije tijdsclubs aan te spreken alook meer/de nodige financiële en personele middelen te voorzien vanuit de overheid.

We raden andere organisaties aan de focus te houden op het leven van alledag. Het werk in de leefgroep, het dagelijks samenleven als belangrijke ervaring voor kinderen en jongeren; als kind de gewone ontwikkelingstaken kunnen volbrengen; instaan voor een goede leefgroepswerking zijn nodige ingrediënten om de nodige stabiliteit aan jongeren te geven zodat het werken rond ontwikkelingstaken en doelstellingen mogelijk wordt. **Men kan hier een verregaand beleid rond voeren en streven naar stabiliteit in het dagelijks leven als een prioritaire en voorwaardelijke doelstelling vooraleer andere doelen voor deze jongeren aan de orde zijn.**

4.1.2.2 Stel een duidelijk taakprofiel voor de leefgroepsbegeleider op.

Het is belangrijk dat een begeleider in een organisatie een **duidelijk afgelijnd takenpakket** heeft en op die manier zijn rol goed kan uitvoeren. We merken dat de leefgroepsbegeleider heel veel verschillende rollen dient te bekleden. Zo moet hij kwalitatieve individuele begeleidingen uitwerken, moet hij een goede band kunnen opbouwen, moet hij een contextgerichte basishouding hebben en met ouders in de groep aan de slag gaan (wat vaak op gespannen voet staat met zijn rol als individueel begeleider, zie ook 4.1.2.4), moet hij op een goede manier met agressie omgaan en moet hij ook seksueel grensoverschrijdend gedrag voorkomen. Hij moet ook een goede verslaggever en observator zijn. Stel daarom heldere verwachtingen naar begeleiders en biedt hen een duidelijk kader. Vermijd dat verwachtingen tussen de organisatie en de begeleider onderling conflicteren.

4.1.2.3 Geef begeleiders ruimte (en VTO) om zich te specialiseren in (aspecten van) leefgroepswork.

Probeer als organisatie in te zetten op competentiebevordering en zorg voor een goed evenwicht tussen competenties en opdrachten. Het is belangrijk dat begeleiders zich competent voelen en de momenten van machteloosheid beperkt blijven. Dit hangt vanzelfsprekend samen met de competenties van medewerkers, opleiding en vorming, enz.,

We willen hier nogmaals vermelden dat bijkomende ruimte om zich te specialiseren in de aspecten van groepsdynamiek uitermate belangrijk zijn. Samenwonen met 10 andere jongeren met een rugzak aan negatieve ervaringen is immers een unieke situatie die voldoende ondersteuning en methodisch werk van de begeleiders vraagt.

4.1.2.4 Klaar per medewerker zorgvuldig uit of een combinatie van functies dan wel een specialisatie het best aansluit bij de medewerker.

Het grote en diverse takenpakket van de leefgroepbegeleiders, zorgt ervoor dat zij vaak het bos door de bomen niet meer zien. Bovendien zijn begeleiders vaak meer competent in bepaalde deeltaken dan andere. Het is belangrijk om mensen kansen te geven zich te specialiseren in een bepaalde deeltaak van de functie (bv. groepswork, individuele begeleiding, administratie enz.). Begeleiders zouden de keuze moeten krijgen om, passend bij de eigen persoonlijkheid, een "zuivere leefgroepbegeleider te worden" of een integrale begeleider met een veelheid aan deeltaken.

4.1.2.5 Streef naar het behoud van ervaren begeleiders in het leefgroepswork

Het is belangrijk om te streven naar **heterogene teams waarin ervaring aanwezig is/blijft**: groepsbegeleider is een job, waarin je best beschikt over zeer veel ervaring. Er heerst verkeerdelijk het beeld dat jonge begeleiders hun loopbaan best starten in een leefgroep en vervolgens doorgroeien naar een vorm van individuele- of contextbegeleiding. Wij zijn van mening dat een stevig én aangenaam leefklimaat vaak gestoeld is op jarenlange ervaring van begeleiders, die voldoende gevormd zijn door de praktijk, de nodige (theoretische) kennis hebben en voldoende rust uitstralen. Jongeren voelen zich meer geborgen en gesteund door ervaren begeleiders. Een uitwisseling van expertise en vernieuwing is ook binnen het leefklimaat een ideale formule. Hiervoor moeten organisaties en sectoren durven nadenken hoe ze het werkbaar kunnen houden voor begeleiders binnen de formule verblijf zodat het haalbaar is voor begeleiders om hun hele loopbaan leefgroepsbegeleider te blijven.

4.1.2.6 Geef begeleiders inspraak in het dagelijks reilen en zeilen van de werking.

De begeleider moet **vooreerst invloed hebben** op het reilen en zeilen van de leefgroep, het team en de organisatie. De begeleider moet actief inspraak hebben in de manier waarop situaties aangepakt worden en maximale beslissingsbevoegdheid krijgen over de zaken waarvan hij eigenaar is. Er moet ruimte zijn om eigen oplossingen aan te reiken, samen na te

denken over situaties en alternatieve voorstellen te lanceren. Het is belangrijk te geloven in de capaciteiten van de medewerker en hun wil om vooruit te gaan.

4.1.2.7 Zorg voor een aangenaam en uitdagend werkklimaat, waarin zorg gedragen wordt voor medewerkers.

Onderzoek toont verband tussen een **positief werkklimaat en een positief leefklimaat**. Beide factoren hangen onlosmakelijk aan elkaar vast. We vinden het dan ook belangrijk om als organisatie stil te staan bij noden van werknemers, die we eerder als belangrijkste tool hebben gedefinieerd. Echter dient het belang van de jongere steeds afgezet te worden t.a.v. noden van werknemers.

In zeer moeilijke en complexe situaties gaat een begeleider sterk twijfelen aan zijn deskundigheid. Voldoende ondersteuning, coaching en supervisie zijn zeer belangrijk voor de medewerker om het geloof in zichzelf (gevoel van competentie) te behouden, tijdig bij te tanken en alternatieven op het spoor te komen. Een aangenaam en uitdagend werkklimaat, waarin zorg gedragen wordt voor de medewerkers is cruciaal.

In de marge stippen we hier ook even het belang **van stabiliteit in teams aan**. We streven naar een maximale continuïteit in aanwezigheid van begeleiders maar stellen vast dat hier een enorme uitdaging voor organisaties ligt om verschillende redenen (natuurlijk verloop van medewerkers, groot aantal vrouwelijke werknemers waardoor combinatie met gezin bij momenten voor 'uitval' zorgt, werk-privé balans is soms struikelblok, hoge werkdruk met toegenomen administratieve eisen, minder gunstige arbeidsvoorwaarden in onze sector, ziekteverzuim, burn-outcijfers in de zorg, ...).

4.1.2.8 Zorg voor een goede loopbaanplanning

Bij de zorg voor de medewerker hoort ook een open gesprek omtrent het functioneren van de medewerker en een goede loopbaanplanning. Net zoals organisaties zich kwetsbaar en open moeten kunnen opstellen, is dit ook voor elke begeleider zeer belangrijk.

4.2 Ten aanzien van het macroniveau: overheidsinstanties

Vanuit de werk- en stuurgroep en het gehele project back to basics, kwamen volgende sterktes naar voren:

4.2.1 Sterktes

- Het gemoduleerd systeem in de jeugdzorg zorgt ervoor dat modules gecombineerd kunnen ingezet worden. Dit systeem zorgt ervoor dat de jongere betere antwoorden op zijn hulpvragen kan krijgen. Meer en betere ondersteuning voor jongeren en hun context, zorgt voor meer ondersteuning maar ook voor meer rust bij de jongere en zo ook in de groep.
- Het gemoduleerd systeem zorgt er tevens voor dat de expertise van verschillende sectoren bij elkaar gebracht worden. De verschillende sectoren leren elkaar kennen en kijken, los van hun eigen eiland, hoe er beter samengewerkt kan worden in functie van de hulpvragen van onze cliënten. Bij de installatie van het leefklimaat kunnen deze sector overschrijdende denkoefeningen heel waardevol zijn.
- De focus op context zorgt ervoor dat er veel intensiever met de context aan de slag gegaan wordt. Ouders en bredere context worden veel nauwer betrokken in hun hulpverleningstraject. Deze betrokkenheid kan vaak resulteren in een betere band met de kinderen. Dit resultaat zien we ook in de organisatie van het leefklimaat in de leefgroepen. Ouders worden betrokken bij de regels en afspraken en komen niet meer op bezoek maar worden partner van de leefgroep waar hun kinderen verblijven. Een positieve relatiedriehoek tussen ouder, begeleider en het kind zorgt voor een betere ondersteuning van het kind.

- De overheidsinstanties schenken opportuniteiten om met innovatieve projecten aan de slag te gaan en op die manier de sector te verrijken met good practices. Niettegenstaande het organiseren van het leefklimaat op zich niet erg innovatief is, erkende de overheid wel het belang om hier op een goede manier mee aan de slag te gaan. De overheid luistert naar de noden van de sector en probeert, zelfs in tijden van schaarste, hier creatief mee om te gaan.

4.2.2 Tips en adviezen

4.2.2.1 Het paradigma van context is altijd beter, moet doorbroken worden.

De module contextbegeleiding wordt momenteel als eerste en centrale module voorgesteld. Dit idee komt heel sterk vanuit het contextuele gedachtegoed (denken we bv. aan Nagy) die pleit om een kind zo lang mogelijk bij zijn ouders te laten verblijven, hoe problematisch of onveilig de leefsituatie ook is. Echter, in de context verblijven mag dan geen doel op zich zijn. **Beter een goede verblijfsmodule installeren dan hardnekkig vasthouden aan een onveilige context.** Zeker bij jongere kinderen is een veilige opvoedingsomgeving met voldoende 'bekwame' opvoedingsfiguren basis voor een gezonde ontwikkeling. Als deze basis niet aanwezig is, is het beter om in te zetten op pleegzorg of verblijf.

Krachtgerichte vormen van contextbegeleiding zijn voor heel wat gezinnen zeer zeker waardevol en zullen in vele situaties preventief werken en erger kunnen voorkomen. Anderzijds zien we in de praktijk een relatief grote groep cliënten met weinig probleembesef en motivatie tot verandering die in deze modules niet aan hun trekken komen en andere noden hebben. We zien een gevaar dat deze groep meer en meer uit beeld verdwijnt, minder wordt gehoord met als gevolg dat we op middellange termijn ernstige maatschappelijke moeilijkheden krijgen.

In dit advies hoeft de weegschaal van een verregaande subsidiariteit niet te evolueren naar verblijf als "een treatment of choice". Wel zijn we ervan overtuigd dat we nog meer op maat van een situatie moeten gaan nadenken. Als verblijf dan de eerste keuze is, moeten we die kaart ook durven trekken.

4.2.2.2 De module verblijf als noodzakelijke en warme hulpverlener

We adviseren van bij de start **een positieve houding** van zowel verwijzers, organisaties als het beleid ten aanzien van de verblijfsmodule. In bepaalde situaties, op bepaalde momenten is het inzetten van verblijf **de enige gepaste interventie**. We ervaren samen met jongeren dat verblijf vaak wordt aanzien als laatste mogelijkheid in de rij (het eindstation) terwijl dit in vele situaties in praktijk een noodzakelijke interventie is. Ook bij consulenten merken we vaak nog aarzeling of weerstand bij het inzetten van de module verblijf. We adviseren dan ook graag om verblijf niet 'zwaarder' te maken dan het is en mee te werken aan **positieve beeldvorming binnen de sector alsook intersectoraal**.

Jongeren in jeugdzorg zijn in eerste plaats 'gewoon jongeren'. Een positieve kijk vanuit de maatschappij draagt voor hen bij tot aanvaarding en het 'rust' vinden in hun verblijf binnen jeugdzorg. We pleiten dus erg voor het verder insteken op positieve beeldvorming, het dichterblijven van de jeugdzorg bij de mensen rondom. We pleiten hierbij concreet voor een sensibiliseringscampagne ten aanzien van onze doelgroep, de politiek, de aanmelders, de medewerkers en de media waarin aandacht is voor de meerwaarde van een (tijdelijke) verblijfsmodule als constructieve hulpverleningsvorm.

4.2.2.3 Trek het debat over het plaats tekort open

Binnen de jeugdhulpverlening worden heel veel organisaties geconfronteerd met het schrijnend tekort aan de module verblijf in het hulpverleningslandschap. Dit zorgt ervoor dat jongeren vaak niet onmiddellijk de juiste hulp krijgen. De mobiele booming van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp in bijzondere jeugdzorg, alsook binnen de geestelijke gezondheidssector geeft ons de illusie dat er meer preventief kan geholpen worden. Alleen moeten we opnieuw vast stellen dat de uitbreiding van het mobiele landschap ervoor zorgt

dat er geen uitbreiding van de module verblijf is en dus op die manier veel kinderen momenteel niet de gepaste hulp krijgen. Aanmelders zijn tevreden dat de situatie niet uit de hand gelopen is en een bepaalde vorm van hulp geïnstalleerd kon worden. Echter, deze manier van zorgen wreekt zich op lange termijn, niet alleen voor de jongere en zijn context in kwestie maar ook voor de andere jongeren in de leefgroep waar zij allemaal moeten samen leven.

De huidige enveloppefinanciering is gebaseerd op een gemiddelde bezetting van 90%. Vooral binnen de module verblijf merken we dat er zelfs frequent in overtal opgenomen wordt vanuit een maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel in schrijnende situaties. Dit verhoogt opnieuw de druk op de module verblijf. Hierbij moeten we mee in rekening nemen dat, omwille van besparingsmaatregelen, reeds vijf jaar geen indexatie op de werkingskosten van organisaties uitgevoerd werd. Meer doen met dezelfde middelen is een debat dat met de overheid dringend moet gevoerd worden.

4.2.2.4 Trek daarbij het debat over de opvang van crisissituaties mee open

Crisissituaties moeten tijdelijk ondervangen worden door een kortverblijf om dan terug te keren naar een onveilige opvoedingssituatie.

We stellen hierbij een spanningsveld vast tussen enerzijds **de maatschappelijke verantwoordelijkheid** als organisatie **t.a.v. opname van crisisvragen** en anderzijds **de rust in de groep**. Hoewel we ons allen mede verantwoordelijk voelen om jongeren in crisis op te vangen, betekent dit o.a. vaak een verstoring van het evenwicht in de groep, een toenemende drukte o.w.v. de aanwezige problematiek, alsook een permanente 'volbezetting' van groepen.

Aanvullend zien we paradoxaal een grotere meerwaarde in het ten volle benutten van de momenten met **lagere benutting**, vb. tijdens weekends en/of vakantieperiodes. Deze momenten bieden rust aan jongeren die dan wel aanwezig zijn en geven ook meer ruimte tot contact met begeleiding. We plaatsen dan ook een kritische noot bij zowel vragen van verwijzers om 'tijdelijk open' plaatsen (in het wachtbeheer van insisto) in te vullen met andere jongeren als bij het creëren van weekendgroepen.

4.2.2.5 Zet onmiddellijk in op de geschikte hulp (met vlotte doorstroom)

We menen te mogen stellen dat binnen de leefgroepen bijzondere jeugdzorg **diverse problematieken bij elkaar worden gebracht**, een mix van jongeren die "toevallig" terecht komen in een bepaalde groep (omwille van crisis) en er zich nestelen terwijl we eigenlijk niet de juiste begeleiding kunnen geven. Jongeren die niet op de juiste plaats terecht komen, zorgen meestal voor een vorm van machteloosheid bij de begeleiders en zorgen vaak voor onveilige en zelfs onhaalbare situaties in de leefgroep. Het is een uitdaging voor leefgroepen en organisaties om diverse problematieken te matchen binnen de leefgroepswerking. Opnieuw komen we hier voor het obstakel van de onmiddellijk beschikbare gepaste hulp te staan. Dit niet kunnen aanbieden van in den beginne, zorgt vaak voor een chronische ontwikkeling van de aanwezige problemen.

Het **hebben van perspectief (kan ook binnen verblijf liggen) creëert duidelijkheid en bijgevolg een zekere mate van rust bij jongeren en zijn/haar context**. We vinden het dan ook zeer belangrijk om voor jongeren in de jeugdzorg toekomstige trajecten uit te tekenen en te kunnen realiseren. Dit is echter niet steeds mogelijk omdat andere trajecten bestaande perspectieven vertragen; vb. gebrek aan door- of uitstroombmogelijkheid, een crisisopname die plaats inneemt enz.

We vragen hierbij een voldoende groot aanbod van de module verblijf over de sectoren heen alsook de nodige aandacht voor een juiste indicatiestelling en een vlotte, juiste toe- en doorstroom van jongeren.

4.2.2.6 *Bouw verantwoording via registratie af, zodat er voldoende tijd vrij komt voor een authentiek contact met de cliënt.*

Zoals in het begin beschreven, merken we een druk op de organisatie van het leefklimaat door het toegenomen administratieve werk op organisatie- en op leefgroepsniveau.

Wat betreft het niveau van de leefgroep, merken we dat de begeleider op een spontane en authentieke manier in relatie wil treden met de jongeren. Echter, de druk om als leefgroepbegeleider elke handeling te moeten beheersen, verantwoorden en te registreren zorgt vaak voor een artificieel gevoel van begeleiders om met de jongeren in contact te treden. Daarnaast brengen leefgroepbegeleiders vaak heel wat tijd door aan de computer in plaats van die tijd door te brengen met de jongeren. Heel wat begeleiders hebben het gevoel dat deze tijdsinvestering ten koste gaat van hun contact met cliënten en hun aanwezigheid in de groep. Aanwezigheid in de groep en beschikbaarheid van begeleiders is daarentegen zeer belangrijk voor de jongeren die wij begeleiden. We moeten kijken hoe we de verwachtingen hierrond kunnen afbouwen zodat er meer ruimte komt voor spontane en authentieke interacties.

We erkennen het belang en de noodzaak aan inspecties, maar we pleiten voor een andere wijze van inspecteren. Ervaring blijft dat de inspectie momenteel nog altijd inspecteert op de registraties, procedures en regelgeving van de organisatie, eerder dan op het begeleiderswerk en het contact met de cliënt op zich. Verslaggeving van deze inspecties worden publiekelijk open gesteld wat de druk alleen maar verhoogt. Laat ons samen met de zorginspectie aan tafel zitten en bekijken hoe zij op een constructieve manier meer de aangeboden zorg in kaart kunnen brengen. Een inspectie die meer gericht is op coachen en ondersteunen van organisaties bij hun verbeter- en kwaliteitsbeleid, is een duidelijke vraag van en nood bij de organisaties.

We moeten te kennen geven dat het voor organisaties niet meer altijd duidelijk is wat we wel of niet moeten verantwoorden en dus moeten registreren (denken we bijvoorbeeld aan het kwaliteits- en jaarverslag dat bij sommige organisaties meer dan 200 pagina's bevat). Dit "niet weten" zorgt ervoor dat organisaties "zo veel mogelijk" registreren "voor het geval" dat hen iets vanuit de overheid gevraagd wordt. We vinden het dus belangrijk dat de overheid meer concrete verwachtingen vastlegt: wat moet wel en niet bijgehouden worden? Dit hangt samen met het scherpstellen van het kader waarin zorginspecties kunnen fungeren.

4.2.2.7 *Steun organisaties en zoek samen met hen naar oplossingen in complexe of onverwachte (traumatische) situaties.*

Organisaties hebben vaak te maken met traumatische incidenten. Ondanks het feit dat je een incident nooit met een goede procedure voldoende tegemoet kunt komen, lijkt het vaak dat organisaties enerzijds vooral zorg en een aanpak op de werkvloer dienen te hanteren alsook moeten nadenken hoe ze zich zullen verantwoorden ten aanzien van de overheid/inspectie. In dit geval zou het goed zijn dat ook op beleidsniveau wordt nagedacht over een structurele en ondersteunende aanpak bij traumatische situaties in een organisatie, eerder dan een controlerende. De zorginspectie kan op dergelijke momenten vooral inzetten op zorg, opvang en coaching voor de organisatie. Hiertoe kan eventueel een deskundig team worden opgericht.

4.2.2.8 *Groepssamenstelling: less is more⁴*

Jongeren met een behoorlijke rugzak aan negatieve ervaringen, die niet thuis kunnen wonen en die meestal niet geleerd hebben om op een goede manier hun frustraties te uiten, dienen een deel van hun ontwikkelingsproces op te groeien in grote groep. In veel leefgroepen in de organisaties van het project Back to basics geven jongeren in de vragenlijsten aan dat het veel te druk is. Deze drukte in de groepen zorgt vaak voor negatieve groepsdynamieken,

---

⁴ Zie ook: <https://www.kennisplein.be/Documents/Bijzondere%20jeugd zorg/Eindrapport%20residentieel%202012.pdf>

uitbarstingen, agressie enz. Jongeren hebben maar weinig ruimte in een leefgroep om tot rust te komen, terwijl het net voor die jongeren meer aangewezen is om te investeren in rust.

Daarom: geef organisaties meer middelen zodat ze de mogelijkheid hebben om het aantal jongeren in de groepen te verlagen en begeleiders in kleinere groepen te spreiden zodat voor beide groepen de rust een stuk kan terugkeren.

4.2.2.9 Brainstorm over hoe we de job als leefgroepbegeleider aantrekkelijker kunnen maken

Als overheid dient men na te denken hoe men de job van leefgroepbegeleider aantrekkelijker kan maken zodat ervaring in de organisaties behouden kan worden. Ervaring komt tevens ten goede aan de duurzame en continue relaties die in de jeugdzorg zo belangrijk zijn. Deze denkoefening moet gebeuren op niveau van beeldvorming (wat kan mensen aanspreken in de job) als op vlak van middelen/ betere balans werk-privé: in de meeste organisaties mogen begeleiders bijvoorbeeld max. 11u aaneen werken waardoor heel complexe organisatorische puzzels gemaakt moeten worden en waardoor de medewerker veelal te kampen heeft met gespreide werkblokken. Vrije dagen komen op die manier in het gedrang. Inventariseer de knelpunten die het beroep van begeleider zo zwaar maken en bekijk hoe de overheid hier passend kan in tussenkomen (zie ook adviezen op mesoniveau).

4.2.2.10 Denk na over de oprichting van een expertisecentrum

Net zoals er bijvoorbeeld een expertisecentrum en intervisie is voor Positieve Heroriëntering, is er behoefte aan een academische werkplaats of expertisecentrum voor het bewerkstelligen van een positief leefklimaat in residentiële jeugdzorg algemeen. De organisaties die nu ingestapt zijn in het project Back to Basics geven het positief effect aan van dit project op de module verblijf, de jongeren en hun context, de leefgroepsbegeleiders. Alle organisaties hebben te maken met situaties, gebeurtenissen die het leefklimaat ernstig verstoren. **Zowel preventief maar ook curatief beroep kunnen doen op een expertisecentrum** wordt als een belangrijke meerwaarde gezien. Dit expertisecentrum staat in voor ondersteuning aan organisaties bij metingen, benchmarking, vorming en training, intervisie, consult en advies enz.

4.2.2.11 Geef organisaties opnieuw middelen om creatief met het beleid te helpen meedenken

Vroeger was het voor organisaties mogelijk om te experimenteren met innovatieve ideeën die een antwoord konden bieden op knelpunten die in de sector aanwezig waren. Organisaties werden hiervoor aangemoedigd en financieel ondersteund om ideeën of projecten verder diepgaand uit te werken.

Tegenwoordig is de goedkeuring om dergelijke projecten op te starten enkel mogelijk door het inruilen van eigen capaciteit. Dit staat haaks op de idee dat we met een schrijnend "plaatstekort" in de sector kampen. Tevens zorgt het ervoor dat organisaties minder gemotiveerd zijn om (samen) op zoek te gaan naar duurzame en structurele creatieve oplossingen die soelaas kunnen bieden aan bepaalde knelpunten van de sector. Moedig organisaties opnieuw aan om mee na te denken over oplossingen door hen te laten experimenteren, hen te ondersteunen en hen hiervoor financieel de nodige duwtjes te geven.

4.3 Ten aanzien van het macroniveau: de opleidingsinstanties

4.3.1 Bewaar het evenwicht tussen individuele hulpverlening en groepsgebeuren in theoretische en praktijkgerichte vakken.

Het lijkt ons een meerwaarde dat hogescholen **bijzondere aandacht schenken aan de rol van de groepsbegeleider**. Zowel in de theoretische vakken als de praktijkgerichte vakken (inclusief stages) moet de organisatie van het leefklimaat, het groepsgebeuren en de rol van de groepsbegeleider duidelijk aanwezig zijn, dit naast de contextuele en individuele hulpverlening. Een evenwicht tussen beide facetten van het (residentiële) werkveld is op z'n plaats.

4.3.2 Probeer de zwaarte van de job als leefgroepbegeleider realistisch te schetsen ten aanzien van potentiële nieuwe afgestudeerden.

Heel wat studenten hebben een te idealistisch (bijna romantisch) beeld over wat ze als leefgroepbegeleider kunnen betekenen voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen. Een module verblijf is voor heel wat jongeren en contexten nodig maar zeker niet altijd een gemakkelijk parcours. Ook niet voor de beginnende begeleider.

Het is belangrijk dat studenten een realistisch beeld geschetst krijgen over hoe residentiële jeugdhulp georganiseerd wordt en welke uitdagingen hiermee gepaard gaan, evenwel zonder afbreuk te doen aan de noodzakelijkheid van deze module.

5 DE NODIGE VERBINDING MET ANDERE SECTOREN OP MACRONIVEAU

5.1 Onderzoek

Naast het onderzoek dat momenteel lopende is aan de universiteit Gent met betrekking tot het leef- en werkklimaat lijkt ons verder interessant om de onderzoeksvraag naar **de 'ideale' groeps grootte** – en samenstelling binnen leefgroepen i.f.v. groeikansen voor jongeren te stellen. In een veelheid van literatuur en onderzoek is hierover bijzonder weinig geweten.

5.2 Onderwijs als samenwerkende partner

We merken dat het voor onze jongeren niet altijd evident is om een klassiek schooltraject met glans te doorlopen. Heel wat jongeren haken af op de vele verwachtingen die op de schoolbanken gesteld worden. Recent onderzoek van organisaties bijzondere jeugdzorg toonde aan dat één op de vier jongeren volledig is uitgevallen wat betreft de dagbesteding. Een goede invulling van een haalbare, constructieve dagbesteding is voor onze jongeren echter essentieel willen we dat zij het gewone leven van alledag blijven aanvatten. Een dagbesteding zorgt voor de nodige structuur. Deze basisbehoeften dienen we bij kwetsbare jongeren meer op maat uit te werken.

Laat ons daarom samen rond de tafel gaan zitten om afspraken te maken en te brainstormen over **mogelijkheden tot alternatieve dagbesteding**.

5.3 Het rechtssysteem

We merken dat het voor rechters en advocaten van een jongere en zijn context vaak ontbreekt aan kennis over het hulpverleningslandschap alsook aan een pedagogische visie waarop de rechter en de advocaat zich moet baseren wanneer hij in het belang van de minderjarige beslissingen wil nemen. Dit zorgt er vaak voor dat er onlogische beslissingen worden genomen in het hulpverleningstraject van een jongere en zijn context. Beslissingen die ook hun invloed hebben op de andere jongeren van de leefgroep. Kennis over de hulpverlening is belangrijk om weloverwogen keuzes in de hulpverleningstrajecten van gezinnen te maken.

Aan de aanstelling van een rechter tot jeugdrechter, pleiten we daarom om een meer **intensieve opleiding en inleefstage** rond de integrale jeugdhulp te verkrijgen alsook een inleefstage te doorlopen. Een verbindende samenwerking tussen ons rechtssysteem en de jeugdhulpverlening is in dit geval onontbeerlijk.

6 LEDEN VAN DE WERKGROEP BELEIDSADVIEZEN

Dachten en schreven mee aan dit adviesrapport:

Delphine Levrouw – verantwoordelijke verblijf HDO (VOT) en trekker van het innovatief project “Back to Basics”

Filip De Baets – directeur van de Vereniging Ons Tehuis (VOT)

Pol Schouppe – campusdirecteur Ter Muren

Annelies Delaere – Directeur vzw O2

Bert Leers – pedagogisch directeur Huize Levensruimte

Ine Thomassen – adjunct-directeur Huize St-Vincentius

Marianne Bernard – coördinator de Oever

Lien Pâquet – hoofdbegeleider Lionshulp

7 REFERENTIES

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Dekker, A., van Miert, V.S.L., van der Helm, G.H.P. & Stams, G.J.J.M. (2015). *Handleiding Living Group Working Climate Inventory (LGWCI), inclusief referentiegroepen voor jeugd- en volwassensetting*. Geraadpleegd via <https://www.hsleiden.nl/binaries/content/assets/hsl/lectoraten/residentielejeugdzorg/handleidingen/handleiding-igwci-.pdf>.

Huizinga, L. (2012). *Werkzame factoren en methodieken in de residentiële werkvormen in de bijzondere jeugdbijstand: een review van bestaand onderzoek en een behoeftenonderzoek bij residentiële werkvormen*. Steunpunt jeugdhulp.

Kok, J.W.F. (1991). *Specifiek opvoeden. Orthopedagogische theorie en praktijk*. Amersfoort, Academische uitgeverij.

Sameroff, A. (2009). *The transactional model of development: How children and contexts shape each other*. Washington, DC: American Psychological Association.

Ter Horst, W. (2006). *Het herstel van het gewone leven*. Ak Houten: Bon stafleu Van Loghum.

Trieschman, A. E., Whittaker, J. K., & Brendtro, L. K. (Eds.). (1969). *The other 23 hours*. Chicago: Aldine.

Van der Helm, G. H. P. (2011). *First do no harm*. Amsterdam: SWP Publishers (proefschrift VU): Amsterdam.

Van der Helm, G.H.P., Stams, G.J.J.M., & Van der Laan, P.H. (2011). Measuring Group Climate in Prison. *The Prison Journal*, 91, 158-177.

Van Der Helm, G.H.P.; Wissing, I.B.; De Jongh, T.; & Stams, G.J.J.M. (2012). Measuring treatment motivation in secure juvenile facilities. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 57(8), DOI: 10.1177/0306624X12443798.